

## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

### איסור צידה ביום טוב

**(כ"ג ב')** משנה: אין צדין דגים מן הביברים (בריכות מים) ביום טוב. ואין נותנין לפניהם מזונות (שאין מזונותם עליך, היות שניזונים משרשי עשבים, ודגים אחרים). אבל צדין חיה ועוף מן הביברין (המכונסים מאתמול<sup>1</sup>). ונותנין לפניהם מזונות. רשב"ג אומר: לא כל הביברין שוין. זה הכלל: כל המחוסר צידה, אסור. ושאינו מחוסר צידה, מותר.

**(כ"ד א')** ורמינהו: ביברין של חיה ושל עופות, אין צדין מהם ביום טוב, ואין נותנין לפניהם מזונות. קשיא חיה אחיה, קשיא עופות אעופות!

(ושקיל וטרי ומסיק) עופות אעופות לא קשיא, הא בביבר מקורה, הא בביבר שאינו מקורה. חיה אחיה נמי לא קשיא, הא בביבר קטן, הא בביבר גדול.

היכי דמי ביבר קטן, היכי דמי ביבר גדול?

אמר רב אשי:

כל היכא דרהיט אבתרה ומטי לה בחד שחיא, ביבר קטן. ואידך, ביבר גדול.

אי נמי, כל היכא דאיכא עוקצי עוקצי, ביבר גדול. ואידך, ביבר קטן.

אי נמי, כל היכא דנפלי טולא דכתלי אהדדי, ביבר קטן. ואידך, ביבר גדול.

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

(ומברר) היכי דמי מחוסר צידה?

א"ר יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: כל שאומר הבא מצודה ונצודנו (כלומר שצריך לבקש תחבולות לתופש<sup>2</sup>).

אמר ליה אביי: והא אווזין ותרנגולין, שאומרים הבא מצודה ונצודנו, **ותניא**: הצד אווזין ותרנגולין ויוני הרדיסאות, פטור!

אמר רבה בר רב הונא אמר שמואל: הללו באין לכלובן לערב (ונוח לתופשם שם, הלכך הרי הם כניצודים ועומדים, ומוותר לצודם אפילו חוץ לכלובם), והללו אין באין לכלובן לערב.

### שיטות הראשונים

**תוקף איסור מלאכות שלא הותרו לצורך אוכל נפש**: דעת רש"י<sup>3</sup>, רמב"ן, ורשב"א, שאסורות מדאורייתא. **תוספות** כתבו בשם רבינו נתנאל מקינון על פי הירושלמי, שאותן מלאכות שמשימור ואילך, דהיינו מלישה ואילך, מותרות. אבל שאר

<sup>1</sup> קא סלקא דעתך השתא, כיון דמוקפים גדר הוו להו כנצודין ועומדין; אבל דגים, נשמטין לחורים ולסדקים, והויא צידה ביום טוב. רש"י.

<sup>2</sup> והיינו שיעורא דביבר גדול דלעיל, ואידך ביבר קטן. ורב אשי שיערינהו לעיל בחדא שיעורא, ורב יוסף בהאי שיעורא. רש"י.

<sup>3</sup> הר"ן הסתפק אם לדעת רש"י איסורו מהתורה או מדרבנן. והרא"ש כתב שמפירוש רש"י משמע דצידה אסורה מדאורייתא. וכן נקט בפשיטות הגר"א בביאורו (או"ח תצה, ב, ס"ק ו).





**הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות השי"ס:**  
**בהסמכת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,**  
**ויבדלחט"א הרב אשר וייס**  
**והרב שריאל רוזנברג שליט"א.**  
**הארות והערות יתקבלו בברכה.**

## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מלאכות דמקודם לכן אסורות, ויליף מדרשת הפסוקים.<sup>4</sup> דעת הרא"ש, שאיסורן מדברי סופרים. וכתב הר"ן שכן מטין דברי הרמב"ם.<sup>5</sup> וכן פסק השו"ע.<sup>6</sup>

**החילוק בין מלאכות שהותרו לצורך אוכל נפש, לאלו שנאסרו:** רש"י ביאר, דשחיטה ואפיה ובישול, הותרו לצורך יום טוב, משום דאי אפשר מערב יום טוב, משא"כ צידה.<sup>7</sup> וכן ביאר הרמב"ם החילוק. המאירי ביאר, שהלישה וכל מה שאחריה, הוא מלאכה שבהכשר אוכלין. אבל הקצירה והדישה והעימור, וכל כיוצא בהן, אינן הכשר אוכל, והרי הם בכלל מלאכת עבודה.<sup>8</sup> ודומה לזה ביארו רמב"ן ורשב"א. ואילו הרא"ש כתב דרבנן גזור על קצירה ובצירה וטחינה, לפי שאדם רגיל לבצור כרמו כאחד, ולקצור שדהו כאחד, ולטחון הרבה ביחד, ולדרוך ענביו כאחד, לכן אסרו כל אלו, דדמי לעובדא דחול.<sup>9</sup>

**אוכל נפש שיכול לעשותו מערב יום טוב:** לגבי מכשירין, פליגי תנאי להלן (כ"ח א). ולגבי אוכל נפש עצמו, דעת תוספות, רא"ש, רשב"א, ריטב"א, ור"ן, דלכולי עלמא אפילו אפשר לעשותו מערב יום טוב, מותר.<sup>11</sup> ודעת אור זרוע ומהרי"ל דאסור כשאפשר לעשותו מערב יו"ט. וסמ"ג כתב, שעל ידי שינוי, מותר בכל גווני.<sup>12</sup> וכן פסק הרמ"א כמהרי"ל וסמ"ג.<sup>13</sup>

<sup>4</sup> וכתב הר"ן שנראה משיטת הירושלמי שאיסורו מהתורה.

<sup>5</sup> והר"ן עצמו הסתפק בדבר וסיים: ועדיין אין כל זה מחוור, לפי שהסוגיא הירושלמית מוכחת שהן מן התורה. ואף ברייתא שבפרק המצניע (שבת צ"ה א', החולב והמחבץ והמגבן וכו') כפשטא הכי מוכחא.

<sup>6</sup> או"ח תצה"ב. אבל מביאור הגר"א (ס"ק ו\*) נראה שמצד דעת רשב"א. מקורות: רבינו נתנאל מקינון (הו"ד בתוספות ג' א', ד"ה גזרה; ובמרדכי פ"ק, רמז תרמג). רמב"ם (הל' שביתת יו"ט א,ה). רמב"ן (מלחמות, יג ב ברי"ף). ר"ן (יב ב ברי"ף, ד"ה אין). תוספות (ד"ה אין). רא"ש (סי' א). רשב"א (עבוה"ק, בית מועד, א,א).

<sup>7</sup> דשחיטה, חייש למכמר בשרא, פן יתחמם ויסרית, אבל צידה, אפשר לצודו מבעוד יום, ויניחנו במצודתו במים, ולא ימות ולמחר יטלהו. והראשונים התקשו בפירושו, דהא מדאורייתא לא מפלגינן באוכל נפש עצמו, בין אפשר מאתמול ללא אפשר, אלא במכשירין בלחוד! ראה ר"ן. וכן הקשו תוספות, רמב"ן, רא"ש.

<sup>8</sup> שהרי כל אותן המלאכות, אדם עושה אותם בזמן אחד לימים הרבה, מה שאין כן מלישה ואילך, שכולן נעשות לצורך שעה. והוסיף: מעתה, כל תיקון אוכל נפש, אנו מציירין אותן המלאכות הצריכות בתיקונו, למלאכות הצריכות בדגן. וכשם שבדגן נשארו לנו בתיקונו דברים האסורים, אף על פי שיש בהם צד שהן שוות ביומן ביותר, כך אנו דנין בכל מלאכה שבאוכל נפש. וכל שהוא עוקר דבר מגידולו, או מעתיקו ממקום שהוא מתגדל בו בבעלי חיים, הרי הוא כקצירה, ומתוך כך נאסרה צידה אף במקום שאין בו דין מוקצה. מעתה צידת חיה ועופות ודגים, או חליבת עז, אפילו מעז העומדת לחלבה, אסור, אף על פי שחלב בת יומה שוה ביותר. וכו'.

<sup>9</sup> ומטעם זה נמי אסרו צידה, כי פעמים תעלה במצודתו דגים הרבה, ודמי לעובדא דחול. וקרא דבירושלמי, אסמכתא בעלמא.

<sup>10</sup> מקורות: רמב"ם (הל' שביתת יו"ט א,ז). רמב"ן (מלחמות ה', ריש פרק אין צדין). רשב"א (עבוה"ק א,א; ח' שבת צ"ה א', ד"ה שגג). רא"ש (סי' א). מאירי (כ"ג ב', ד"ה ויש שואלין).

<sup>11</sup> והקשה הר"ן, מסוגיא לעיל, י"ד א', גבי תבלין ומלח, דמבואר שם שאם ידע מאי קדירה בעי לבשולי ואינו מפיג טעם, אסור. ותירץ, שמתוך שאדם עשוי לדוך תבלין ומלח לימים הרבה, ואיכא למיחש דמיתחזי כעביד לצורך חול, אסרוה עליו בלא שינוי. עיי"ש. וכעין זה בריטב"א.

<sup>12</sup> מדתנן 'המלח במדוך של עץ', למדנו שכל מלאכת אוכל נפש מותר ע"י שינוי, אפילו בדבר שאינו מפיג טעמו ואפשר לעשות מערב יום טוב. והרמב"ם כתב (הל' שביתת יו"ט פ"א): '(ה) פל מלאכה שאפשר לה לעשות מערב יום טוב, ולא יהיה בה הפסד ולא חסרון אם נעשת מערב - אסרו חכמים לעשות אותה ביום טוב אף על פי שהיא לצורך אכילה... (ז) כיצד? אין קוצרין ולא דשין ולא זורין ולא בוררין ולא טוחנין את החטים ולא מרקדין ביום טוב; שפל אלו וכיוצא בהן אפשר לעשותן מערב, ואין בכך הפסד ולא חסרון. (ח) אבל לשין ואופין ושוחטין ומבשלין ביום טוב; שאם עשה אלו מערב, יש בכך הפסד או חסרון, שאין לחם חם או תבשיל שבשיל היום פלחם שנאפה מאמש וכתבשיל שנתבשל מאמש... והמשנ"ב (תצה, ס"ק ח) הסיק מדבריו שסובר כדעת מהרי"ל וסמ"ג (וכן מהאו"ז משמע שהבין כן ברמב"ם ובבה"ג), וכפי שהכריע הרמ"א.

<sup>13</sup> או"ח תצה"א. המשנ"ב (ס"ק ה) כתב שלדעת השו"ע, מותר אפילו באפשר לעשותו מאתמול. והוסיף: ומיהו, בדבר שדרך לעשותו



## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

**צידת דגים ביום טוב מתוך ביבר קטן:** הרמב"ם כתב "וְכָל שְׂאִינוֹ צָרִיךְ מְצוּדָה - הָרִי זֶה מוּכָן, וְצָדִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב", ולא חילק.<sup>14</sup> ודעת ראב"ד ורשב"א, דרבנן שמעון בן גמליאל לא קאי אלא אחיה ועוף, אבל דגים בכל ביבר אסורין, ואפילו הוא ביבר קטן. והטעם, מפני שהם מכוסים מן העין. והשו"ע סתם לאסור דגים, ומשמע כראב"ד. וכן פסק הרמ"א.<sup>15</sup>

**צידת חיה ועוף שאינם ברשותו:** דעת רבינו תם, דבחיה, כל שאינו מגיעו בריצה אחת, אסור, אע"פ שאין צריך למצודה. ובעופות, כל שצריך למצודה.<sup>16</sup> והרי"ף ורא"ש הביאו רק דברי שמואל (הבא מצודה ונצודנו), והשמיטו דברי רב אשי (ביבר קטן וגדול).<sup>17</sup> וכן מבואר ברמב"ם. ולפי דבריהם, בין עוף בין חיה, כל שצריך למצודה לצודו, אסור. וכן פסק השו"ע.<sup>18</sup>

**אין נותנים מזונות לפני דגים:** רש"י פירש משום דאפשר להם בלא מזונות, שהן אוכלים שרשי עשבים וקרקע, וגדול אוכל את הקטן. תוספות ורשב"א פירשו, גזירה שמא יבוא לידי צידה. ורמב"ם כתב "דְּגִים וְעוֹפוֹת וְחַיָּה שֶׁהֵן מְקַצֶּה - אֵין מְשַׁקֵּין אוֹתָן בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין נוֹתְנִין לְפָנֵיהֶן מְזוֹנוֹת, שְׁמָא יָבוא לְקַח מֵהֶן". והשו"ע נקט לשון הרמב"ם.<sup>19</sup>

**נתינת מזונות לפני בעלי חיים מוקצים:** לפי הנ"ל, לרמב"ם, בעל חי שהוא מוקצה, אף שאין בו איסור צידה, אסור להשקותו ולתת לפניו מזונות. לרש"י, תוספות, רשב"א, מותר. וכן כתבו רא"ה ור"ן.<sup>20</sup> לפי רש"י, מותר לזון חיה ועוף, אף

בפעם אחת לימים רבים, גם להמחבר אסור בדבר שטוב מאתמול ולא יפיג טעמו. ועל ידי שינוי משמע מהגר"א (ס"ק ג) דשרי ובדעת הרמ"א כתב המשנ"ב (ס"ק ח) דלפי דעה זו אסור ללוש ביום טוב איטריות, שאפשר הנילושים מבעוד יום טובים ביותר. וכן אסור לבשל פירות יבשים ביום טוב. מיהו אם לא היה לו שהות מקודם לבשל, בודאי מותר לבשלם ביו"ט. וכן לעניין לישא.

מקורות: רמב"ם (הל' שביתת יו"ט א, ז). תוספות (ג' א', ד"ה גזירה). רא"ש (ביצה ג, א). רשב"א (עבוה"ק, ב, עמ' רא). ריטב"א (י"ד א', ד"ה גמ' דכולי; מגילה ז' ב', ד"ה ורבי יהודה). ר"ן (ו ב ברי"ף, ד"ה ואיכא; יב ב ברי"ף, ד"ה אין צדין). אור זרוע (הל' פסחים ס"י רמח). סמ"ג (לאוין ס"י עה, ד"ה ומכשירי). ומהרי"ל (הל' יום טוב, אות ו).

<sup>14</sup> וביאר המגיד משנה, דלפי הרמב"ם, רשב"ג אדגים חיה ועופות קאי, וזה הכלל אכולא קאי. ותנא קמא שהיה מחלק ביניהם, אין הלכה כמותו.

<sup>15</sup> או"ח תצ"א. וכתב המג"א דאם המים צלולים ורואה הדגים, מותר אם אין מחוסר צידה, שהביבר קטן. ויש מאחרונים שסוברין דעכ"פ מטעם מוקצה אסור לצודן. משנ"ב (ס"ק ב). מקורות: רמב"ם וראב"ד (הל' שביתת יום טוב ב, ז). רשב"א (עבוה"ק א, ט עמ' סה).

<sup>16</sup> בגמרא אמר שמואל, היכי דמי מחוסר צידה? כל שאומר הבא מצודה ונצודנו. והקשו תוספות, והרי אמרינן לעיל שיעור אחר! ופירש הקונטרס, דאידי ואידי חד שיעורא הוא. ודוחק הוא, דאם כן אמאי מפרש אותו פעם אחרת, והלא פירש לעיל היכי דמי ביבר גדול וכו'! לכך נראה לי, דלעיל מיירי בבהמה וחיה, והכא מיירי בעופות. ואף על גב דלעיל קאמר הא בביבר מקורה, מכל מקום לא פירש שיעור הביבר, בכמה לא הוי מחוסר צידה.

<sup>17</sup> וביאר הגר"א (תצ"א, ז, ס"ק ח) דסבירא להו כפירוש רש"י, דאידי ואידי חד שיעורא. ודשמואל, כללא הוא לכל.

<sup>18</sup> או"ח תצ"א, ז. מקורות: תוספות (כ"ד א', ד"ה כל שאומר). רבינו תם (הו"ד בחי' רשב"א). רשב"א (עבוה"ק, א, ט, עמ' סה, שם הביא שתי הדעות, ולא הכריע; חי' ד"ה הא דבעינן). רא"ש (ס"י א). רמב"ם (הל' שביתת יום טוב ב, ז).

<sup>19</sup> או"ח תצ"ב. הבי"ב יאר (או"ח תצ"ג, ד"ה ואין שוחטין) דלא אסר הרמב"ם אלא בדברים המוקצים מפני שטעונין צידה דאיכא למיחש שמא מתוך שמאכילם יבוא לצודם, וכדעת התוספות. וכתב הרב המגיד: דע שאע"פ שאסור באלו שבמינן ראויים לאכילה אלא שהן מוקצין, אינו אסור בבהמה טמאה ועופות טמאים. ע"כ. אמנם ראה להלן, פסקה הבאה. מקורות: ר"ן (יג א ברי"ף, ד"ה אין, בשם רש"י; חי' שבת ק"ו ב', ד"ה ואין נותנין). תוספות (ביצה כ"ג ב', ד"ה ואין). רמב"ם (הל' שביתת יום טוב ב, ז; פיה"מ ג, א). רמב"ן ורשב"א (חי' שבת ק"ו ב', ד"ה ואין נותנין). רשב"א (עבוה"ק, א, ט, עמ' עא). מאירי (בית הבחירה וחי', כ"ג ב', ד"ה אבל צדין). רא"ה (כ"ג ב', ד"ה ואין).

<sup>20</sup> ולעניין הלכה, השו"ע (תצ"ב) תלה הטעם במוקצה, כדעת הרמב"ם, משמע שהוא הדין לבהמה וחיה שהם מוקצה, אף שאין בהם צידה (כגון בהמה מדברית, ראה שלהי מכילתין, או אווז ותרגולת העומדת לגדל ביצים). אבל בהמשך (תצ"ז) סתם המחבר כדעת הפוסקים דתלוי הדבר בצידה, וכל שאין מחוסרים צידה מותר ליתן לפניו מזונות. וכתב משנ"ב (ס"ק ז) בשם הפרי חדש, דכן נוהגין העולם, וכן הוא העיקר.



## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בקרפיפות שיש בהם איסור צידה<sup>22, 24</sup>.

### שולחן ערוך

(או"ח הלכות יום טוב, תצה)

- א. כָּל מְלֹאכָה הָאֲסוּרָה בְּשַׁבֵּת אֲסוּרָה בְּיוֹם טוֹב, חוּץ מִמְּלֹאכֶת אֲכָל נֶפֶשׁ, וְחוּץ מִהוּצָאָה וְהַבְעָרָה וְכֵן מִכְשִׁירֵי אֲכָל נֶפֶשׁ שֶׁלֹּא הֵיךְ אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָם מֵאֶתְמוֹל. **הגה:** וְגַם מִחֲמִירֵי אֶפְלוּ בְּאֲכָל נֶפֶשׁ עֲצָמוֹ כֹּל שֶׁאֵינוֹ מִפִּיג טַעַם כָּלֵל, אִם עָשָׂאוּ מְעַרְב יוֹם טוֹב (אוֹר זְרוּע וּמְהַרֵּי"ל); מִיְהוּ אִם לֹא עָשָׂאוּ מְעַרְב יוֹם טוֹב וְיֵשׁ בּוֹ צָרָף יוֹם טוֹב, מִתֵּר לַעֲשׂוֹתוֹ עַל יְדֵי שְׁנוּי (סַמ"ג ו"ן).
- ב. קִצְיָרָה וְטַחֲיָנָה וּבְצִיָּרָה, וְסַחֲיָטָה וְצִידָה, אִף עַל פִּי שֶׁהֵם מְלֹאכֶת אֲכָל נֶפֶשׁ, אֲסוּרִים חֲכָמִים.

(או"ח הלכות יום טוב, תצז)

- א. אֵין צָדִין דְּגִים מִן הַבֵּיבְרִים. **הגה:** אֶפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינֶם מְחַסְרִים צִידָה, לְפִי שֶׁהַבֵּיבֵר רָחֵב הַרְבֵּה וְהַדְּגִים נִשְׁמָטִים אֵילָף וְאֵילָף (הַמְגִיד פ"ב).
- ב. דְּגִים וְעוֹפּוֹת וְחִיָּה שֶׁהֵם מְקַצָּה, אֵין מְשַׁקִּים אוֹתָן בְּיוֹם טוֹב וְאֵין נוֹתְנִים לַפְּנִיָּהֶם מְזוֹנוֹת שֶׁמָּא יָבֵא לְקַח מֵהֶם. וְכֹל שֶׁאֲסוּר לְאֲכָלוֹ אוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַצָּה, אֲסוּר לְטַלְטֹל.
- ז. שֶׁאֵר כֹּל חִיָּה וְעוֹף שֶׁמְחַסְרִים צִידָה, שֶׁצָּרִיף לוֹמֵר הֵבֵא מְצוּדָה וְנִצְוֵדָנָה, אֲסוּר לְצוּדָן וְלִתֵּן לַפְּנִיָּהֶם מְזוֹנוֹת; וְכֹל שֶׁאֵין מְחַסְרִים צִידָה, מִתֵּר לְצוּדָם וְלִתֵּן לַפְּנִיָּהֶם מְזוֹנוֹת.

### דין ספק מוכן

(כ"ד א') **משנה:** מצודות חיה ועוף ודגים שעשאן מערב יום טוב, לא יטול מהן ביום טוב (שמא ניצודו ביום טוב, והם מוקצה), אלא אם כן יודע שניצודו מערב יום טוב. ומעשה בנכרי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל, ואמר: מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו.

(ומקשה) מעשה לסתור?!

(ומתיר) חסורי מחסרא והכי קתני: ספק מוכן אסור. ורבן גמליאל מתייר. ומעשה נמי בנכרי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל, ואמר מותרין הן (וכדמסיק, כ"ד ב', מותרים לקבל, דהיינו בטלטול, אבל לא באכילה), אלא שאין רצוני לקבל הימנו.

אמר רב יהודה אמר שמואל: אין הלכה כרבן גמליאל (אלא ספק מוכן אסור אף בטלטול).

(כ"ד ב') **תניא:**<sup>23</sup> רבי שמעון בן אלעזר אומר: בא ומצאן (את הרשתות) מקולקלין מערב יום טוב, בידוע שמערב

<sup>24</sup> כן כתב המאירי בדעת רש"י (חידושים, כ"ג ב', ד"ה אבל צדין; ובבית הבחירה כ"ג ב', ד"ה ונותנין, בשם יש מי שפירש). ומתוך דברי תוספות נראה שבכך האי גוונא יהיה אסור.

<sup>22</sup> וכתב המאירי (כ"ג ב', ד"ה אין צדין): ומכל מקום, נראה לי שלא נאסר בכולם אלא במזונות שיש בהם טורח, ושהוא מחזר אחר הדגים ואחר החיה והעוף להאכילם ולהשקותם. אבל זריקת פירורין לתוך הביבר, וכיוצא בזה, מותר.

<sup>23</sup> על פי פירוש הגמרא לברייתא, ועם תוספת לגבי ספק מוכן.





הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:  
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,  
ויבדלחט"א הרב אשר וייס  
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.  
הארות והערות יתקבלו בברכה.

## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

יום טוב נצודו, ומותרין. (ומדויק) הא ספיקא, נעשה כמי שנצודו ביום טוב, ואסורין.

### שיטות הראשונים

**ספק מוכן ביום טוב שני:** כתב הר"ן בשם רבינו אשר דלוניל, שספק מוכן ביום טוב שני, מותר, ושיש חולקים עליו.<sup>24</sup> והר"ן הסכים לדעתו שמותר, דהוה ליה ספק ספיקא, דאית לן למישרייה אפילו בדבר שיש לו מתירין.<sup>25</sup> וכן פסק השו"ע.<sup>26</sup>

**הטעם שספק מוכן אסור, ולא אומרים ספק דרבנן לקולא:** דעת מרדכי (פסחים), השלמה, מכתם, ומאורות, דהא דספק מוכן אסור, משום שהוא דבר שיש לו מתירין, וכי היכי דמחמירן בתערובתו, כך מחמירם בספקו. ובתוספות ישנים כתבו 'דמוקצה חמירא, והוי כעין דאורייתא'. וכן דעת ראבי"ה ומרדכי (ביצה). ודעת רשב"א, דאסור דוקא בדבר שאפשר שהוכן על ידי מלאכה דאורייתא, כצידה ולקיטה.<sup>27</sup> הא בספק דרבנן, כתחומין, לא.<sup>28</sup> והשו"ע סתם דבריו.<sup>29</sup>

<sup>24</sup> דסבירא להו דלדידן יו"ט שני לא מטעם ספק הוא, שהרי בקיאין אנו בקביעת דירחא, ויודעים שהוא חול, אלא שאנו מקיימין מנהג אבותינו, והוי כיו"ט ודאי מדרבנן. משנ"ב (תצזג, ס"ק יא).

<sup>25</sup> דכיון דאנן לא עבדינן יום טוב שני אלא (ד' ב') משום מנהג אבהתיך, לא מחמירנן ביה טפי מנייהו, וכי היכי דלדידהו ספק, לדידן נמי דינו כספק. דמשום הכי (ו' א') מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחברו ומתנה, הלכך ספק מוכן ביום טוב שני, כיון דמוקצה לא מיתסר אלא מדרבנן, הוה ליה ספק ספיקא בדרבנן. ורב אשי לא אחמיר בריש מכלתין (ד' א') בגמרא בדבר שיש לו מתירין, אלא בחד ספק, אבל בתרי ספיקא לא אמר מידי, וכיון דחומרא מדרבנן היא, הבו דלא לוסף עליה, והא ודאי תרי ספיקי נינהו, שאי אפשר שיבא לפניך ספק מוכן ביום טוב שני אלא שני ספיקות.

<sup>26</sup> או"ח תצזד, והרמ"א, לא הגיה כלום על דברי השו"ע, ומשמע שמסכים להיתרא. והקשה הט"ז (ס"ק ג) מדברי הרמ"א ביו"ד (ק,ח) דספק ספיקא לא מהני בדשיל"מ, ויש להחמיר אם לא לצורך, וכאן לא כתב כלום. ונשאר בצ"ע. והש"ך (יו"ד קי, ס"ק נו) והמג"א (או"ח תצז ס"ק ד) כתבו ליישב, שכאן, שני הספיקות הם בגופו (דשני הספיקות הם אם יש איסור כלל. דאם לא ניצוד היום, אין איסור כלל, וכן כשהיום חול, אין איסור כלל). אבל בספק ספיקא ע"י תערובות (שהתערב באלף, ושוב נפל מהתערובת, לרוב היתר) אסור (כיון דאיכא ודאי איסור). והמשנ"ב (ס"ק יא) כתב שיש חולקים על פסק השו"ע. וכתב שכן משמע מהגר"א (ס"ק ד, וכן כתב ב'פסקי הגר"א'), ושיש להחמיר אם לא במקום הפסד גדול. מקורות: ר"ן (יג א ברי"ף, ד"ה אמר שמואל).

<sup>27</sup> שאם אתה מתיר כן (במקרה שפרש מכמורות ורשתות ומסתפק אם הוכנו לפני חשיכה או ניצודו אחריה), קרוב הדבר להתיר את הצידה שאסורה דבר תורה. ולפיכך החמירו בספיקו. רשב"א.

<sup>28</sup> המגיד משנה (הל' שביתת יום טוב ב,ו) הביא שלוש הדעות, ותמה על הרשב"א, שאם כן ספק ביצה אם נולדה ביום טוב או מערב יום טוב, למה היא אסורה?! ועוד, דבריייתא דספק מוכן, סתמא מיתניא! וכולה סוגיא דפרק קמא (ד' א') מוכחא דספק נולד להחמיר. וכתב שדבריו צ"ע. והו"ד בב"י.

<sup>29</sup> או"ח תצזג, המשנ"ב (ס"ק ז) הביא הטעם הראשון, וכתב שאע"פ שלכמה פוסקים עיקר צידה ביום טוב אינה מן התורה (וכ"פ שו"ע תצה,ב), בדבר שיש לו מתירין החמירו חכמים אפילו בספק דרבנן. ובשעה"צ (ס"ק י) כתב דלפי סברא זו, אם יתקלקלו הדגים כשימתין עד אחר יום טוב, שרי. דלא שייך לומר המתן עד למחר (וכמבואר ביו"ד קב,ד). אמנם לפי הסברא השניה שהובאה לעיל, דכמה פעמים ראו חכמים להחמיר אפילו בספיקא דרבנן, אין להקל. וסיים, דמכל מקום במקום שיפסד לגמרי, אפשר דיש לסמוך אטעמא קמא. ובמקום אחר (או"ח שכה,ז) כתב גם המשנ"ב כטעם ראשון. והוסיף (שעה"צ ס"ק לד) שכן משמע מהגר"א לדעת האוסרים, וכן הוא בהדיא ברמב"ן (במלחמות פרק שואל). עוד כתב המשנ"ב (שכה, ס"ק לב) ואם היו שני הספיקות יחד, אם תלשן בשבת וגם אם תלשן בשביל ישראל, בשבת גופא אסור דהא אפילו ודאי לא בשביל ישראל לקטן אסור בשבת משום ספק מוכן, אבל במוצאי שבת יש להתיר בזה מיד משום ספק ספיקא.

מקורות: רשב"א (ח"י כ"ד ב', ד"ה ספק; עבוה"ק, בית מועד, ריש שער ה). מאורות (כ"ד א', סוד"ה היכי). מכתם (כ"ד ב', ד"ה הלכה). מרדכי (פסחים, כל שעה, ס"י תקעא; ביצה, אין צדין, ס"י תרפה).





הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:  
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,  
ויבדלחט"א הרב אשר וייס  
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.  
הארות והערות יתקבלו בברכה.

## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

### שולחן ערוך

(או"ח, הלכות יום טוב, סימן תצז)

ג. אִפְלוּ סֶפֶק צִידָה אֲסוּר; כְּגוֹן מְצוּדוֹת חַיָּה דְּגִים וְעוֹפוֹת שֶׁהֵיוּ פְּרוּשׁוֹת מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וְלִמְחָר מוֹצֵא בְּהֵם, אֲסוּרִים אֲלֵא אִם כֵּן יָדוּעַ שֶׁנִּצְוָדוּ מִכְּעוֹד יוֹם. וְאִם מִצָּא הַמְּצוּדוֹת מְקַלְקְלוֹת מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, בְּיָדוּעַ שֶׁמֵּעֶרֶב יוֹם טוֹב נִצְוָדוּ.

ד. סֶפֶק מוֹכֵן מֵתָר בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי מְשׁוּם דְּהוּי סֶפֶק סֶפֶקָא.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכה)

ז. סֶפֶק אִם לְקַטֵּן בְּשֶׁבִיל יִשְׂרָאֵל, או שֶׁיָּדוּעַ שֶׁלְקַטֵּן בְּשֶׁבִיל יִשְׂרָאֵל וְאִין יָדוּעַ אִם נִלְקְטוּ הַיּוֹם אִם לֹא, אֲסוּרִים בּו בְּיוֹם, וְלַעֲרַב בְּכַדִּי שֶׁיַּעֲשֶׂה; וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלַעֲרַב מֵתָר מִיָּד.

### מתנה שהביא גוי ביום טוב

(כ"ד ב') אמר רב פפא:

הלכתא, נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב -

אם יש מאותו המין במחובר - אסור (משום מוקצה<sup>30</sup>); ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו.

ואם אין מאותו המין במחובר - (אם הובא) תוך התחום, מותר; חוץ לתחום, אסור.

והבא בשביל ישראל זה - מותר לישראל אחר.<sup>31</sup>

### שיטות הראשונים

**גוי שעשה מלאכה דאורייתא בשביל ישראל:** כתבו התרומה וסמ"ג, אם גוי ליקט פירות וצד דגים בשביל ישראל, או בשביל ישראל וגוי, אסורים לכל בו ביום.<sup>32</sup> וכן פסק השו"ע.<sup>33</sup>

**גוי שעשה מלאכה דרבנן בשביל ישראל:** מסקנת הסוגיא שדבר שאין בו חשש צידה ומחובר, אלא הובא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה, אסור בו ביום לישראל שהובא בשבילו, ומותר לישראל אחר.<sup>34</sup> ונראה מדברי הפוסקים דהוא הדין

<sup>30</sup> ואפילו רבי שמעון יש מוקצה בגרוגרות וצמוקים. ומחובר, כגרוגרות וצמוקים דמי, מדלא ליקטן מאתמול אקצינהו מדעתיה. ולא תחלוך במחובר בין שלו בין של נכרי. רש"י.

<sup>31</sup> חוץ לתחום, אסור - לא שמעתי טעם מקובל בדבר. דאי משום מוקצה, אמאי מותר לישראל אחר?! ואי משום שנעשה בו איסור בשבילו, אם כן לישראל אחר נמי אסור. דנכרי שהדליק את הנר בשבת, תנן (שבת קכ"ב א') אם בשביל ישראל אסור, ולא חלקו בינו לחברו. ויש לומר דגבי איסור תחומין דרבנן, לא אחמור כולי האי, ודיין אם אסרוהו על זה. רש"י.

<sup>32</sup> על פי מימרת רב פפא, גוי שהביא דורון לישראל, אם יש מאותו המין במחובר, אסור וכו'. וכן מהא דעירובין (מ' א') גבי הנהו גוים דגזו אסא לגנא. ואם צד בשביל ישראל וגוי, הביאו ראה ממסכת מכשירין (הובאה בשבת, פרק השואל, קנ"א א') וכן מהירושלמי (שבת פרק טז, הל' ט). ולגבי הדין במוצ"ש, ראה להלן.

<sup>33</sup> או"ח שכה. וכתב המשנ"ב (ס"ק כו) והוא הדין בכל המלאכות דאורייתא שעשה הגוי בשביל ישראל. ואפילו עשה מעצמו בלא צווי הישראל (כדלקמן בסימן תקטו, עיי"ש בב"י). וראה עוד להלן. מקורות: סמ"ג (לאוין סה). התרומה (ס' רמט).

<sup>34</sup> דבתחומין דרבנן לא אסרו לאחרים רק למי שהובאו בשבילו, וכן בשאר איסור דרבנן (כמבואר שכה.). ואפילו בתחומין דיי"ב מיל, להסוברין דהיא דאורייתא כיון שאינו מפורש בקרא לא החמירו בו. משנ"ב (שכה, ס"ק מא) בשם תרומת הדשן.





הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:  
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,  
ויבדלחט"א הרב אשר וייס  
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.  
הארות והערות יתקבלו בברכה.

## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לשבת. והגהות אשרי כתב שבשבת אסור אפילו לישראל אחר. והשו"ע פסק כדברי הפוסקים.<sup>35</sup>

**טעם בכדי שיעשו:** רש"י פירש, שלא יהנה ממלאכת יום טוב. וכן נקטו הרבה ראשונים. ובשני ימים טובים של גלויות, לערב ראשון (=מוצאי יו"ט ראשון) אע"פ שהוא יו"ט, מותר ממה נפשך (שהרי אחד מהם הוא חול).<sup>36</sup> ורבינו תם ועוד ראשונים פירשו, גזירה שמא יאמר לנכרי להביאו לו ביום טוב כדי שיאכל לערב מיד. ולטעם זה, אסורים עד מוצאי יו"ט אחרון בכדי שיעשו.<sup>37</sup> והשו"ע פסק כרש"י.<sup>38</sup> והרמ"א כתב בשם יש מחמירין כרבינו תם.<sup>39</sup>

**שיעור בכדי שיעשו:** לרש"י, שיעור תלישה. לרא"ש, ימתין עד שעה שיוכל להביא מאותו המין הנמצא בסמוך לעיר. לרבינו תם בכדי שילך נכרי למקום שתלש משם.<sup>40</sup> וכן דעת בה"ג, רבינו חננאל, רמב"ם, ורשב"א. וכן פסק השו"ע.<sup>41</sup>

**שבת ויום טוב הסמוכים זה לזה:** כתבו תוספות, דבשבת ויו"ט, אף לפירוש רש"י אסור מזה לזה, אף בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל, ובדבר הניצוד והנלקט אפילו שלא בא בשביל ישראל, יש לאסור בשבת ויו"ט, משום הכנה, מידי דהוה אביצה שנוולדה בזה אסורה בזה. וכן פסק השו"ע.<sup>42</sup>

**האיסור בכדי שיעשו, כשיש מאותו המין במחובר, לגבי ישראל אחר:** דעת רש"י, שאף לישראל אחר אסור בכדי שיעשו, שלא יהנה ממלאכת יו"ט.<sup>43</sup> וכן הסכימו לדינא רמב"ם, תוספות, רמב"ן, רא"ש ועוד. ודעת ראב"ן, ראב"ד, ורז"ה, שמותר לישראל אחר.<sup>44</sup> ובדעת רבינו תם לעיל, כתב הרא"ש שמסתבר שמותר לישראל אחר מיד,<sup>45</sup> ורמב"ן ומרדכי כתבו שאף

<sup>35</sup> או"ח שכה"ח, וראה עוד להלן, במה נאסר אותו שהובא בשבילו, ואם נאסר גם במוצ"ש בכדי שיעשו. מקורות: הגהות אשרי (ביצה פרק ג, סי' ב).

<sup>36</sup> אם הלילה חול הוא, הרי המתין בכדי שיעשו; ואם קודש הוא, נמצא שנלקטו בחול. רש"י.

<sup>37</sup> דאי אמרת דמותרין במוצאי יום טוב ראשון, חיישינן שמא יאמר לנכרי ביום טוב ראשון, לך והבא, כדי לאכול מהן בשני. נפקא מינה נוספת, אם אסור לישראל אחר, ראה פיסקה להלן.

<sup>38</sup> או"ח תקט"ו, (וראה או"ח שיח"א, מג"א ס"ק ב). ובדעת הרמב"ם נחלקו המפרשים (הרא"ש כתב שהרמב"ם כרש"י. וכן דעת המגיד משנה, וב"י, תקט"ד. אמנם בהגהות מיימוניות, הל' שבייתת יום טוב ב"י, כתב דדעת הרמב"ם כתוספות. וראה ביה"ל תקט"ו, ד"ה ויש מחמירין).

<sup>39</sup> וסיים הרמ"א: ונוהגין להחמיר, אם אינו צורך יו"ט לצורך אורחים וכי האי גוונא, דאז נוהגין להקל לאחרים שלא הובא בשבילן (תה"ד סימן ע"ח). אמנם בביה"ל (ד"ה ויש מחמירין) כתב דרוב הראשונים קיימי בשיטת המחבר דסתם כדעת רש"י, ועל כן במקום שיש עוד צדדים להתיר, נראה לכאורה דיש לסמוך להקל כשיטת רש"י. וראה להלן שיש אומרים שיש גם קולא לפירוש ר"ת (להתיר לישראל אחר).

<sup>40</sup> רבינו תם לשיטתו, דאי לא תימא הכי, אלא בכדי תלישה וצידיה בלבד (כרש"י), אכתי איכא למיחש שמא יאמר לנכרי ביו"ט כדי שיאכל בלילה אחר שעה מועטת! רא"ש (אמנם רא"ש עצמו כתב שלא החמירו כולי האי).

<sup>41</sup> או"ח תקט"ו, א. מקורות: רשב"א (חי' ביצה כ"ד ב', ד"ה ופירוש כדי שיעשה; עבוה"ק, בית נתיבות, הכו). רבינו חננאל (עירובין מ' א').

<sup>42</sup> או"ח תקט"ו, א. מקורות: תוספות (עירובין ל"ט ב', סוד"ה אי משכחת).

<sup>43</sup> כדין כל מלאכה האסורה שעשה הנכרי בשביל ישראל דאסור לכל ישראל עד לערב בכדי שיעשו (ר"ן ומלחמות. וכדין נר וכבש, שבת קכ"ב א'). וביאור הגר"א (ס"ק ב) ביאר טעמו ממשמעות סוגיין, ומעירובין מ' א'.

<sup>44</sup> דמשום גזירה שמא יאמר לו לא אסרינן ליה לישראל אחר, שאין אדם חוטא ולא לו. והוא הדין לנכרי שהדליק את הנר בשביל ישראל או שמילא מים לבהמת ישראל או שעשה לו כבש בשבת, כולן מותרין לישראל אחר. ואין הפרש בזה בין שבת ליו"ט. רז"ה.

<sup>45</sup> ולא חיישינן שיאמר לנכרי להביא בשביל אחר, דאין אדם חוטא ולא לו. בביאור מש"כ הרא"ש 'מיד', בתרומת הדשן (סי' עח) נקט בפשיטות שדעתו שביו"ט ראשון אסור לישראל אחר משום מוקצה, ובמוצאי יו"ט ראשון מותר. וכן מבואר במהרי"ל בדעת הרא"ש (מנהגים, הל' יום טוב, אות כב). וכן דעת רש"ל (שו"ת סי' לט; ים של שלמה, סוף סי' ה). והב"ח (תקט"ו, ס"ק א) דייק מלשון הרא"ש שכוונתו מיד במוצאי יו"ט שני. אבל לא לפני כן. וכן דעת קרבן נתנאל (ביצה, סי' ב, אותיות פ-ק).





הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:  
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,  
ויבדלחט"א הרב אשר וייס  
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.  
הארות והערות יתקבלו בברכה.

## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

לדעה זו אסור אף לישראל אחר. והשו"ע פסק כרמב"ם וסיעתו.<sup>46</sup>

**הבא בשביל ישראל מחוץ לתחום, במה נאסר:** כתבו רי"ף, רא"ש, ורשב"א, דהא דאמר אם יש מאותו המין במחובר אסור, לא מיבעי באכילה דאסור, אלא אפילו לטלטל נמי אסור, דלא חזי לאכילה וכמוקצה דמי. אבל הבא מחוץ לתחום, אף על גב דאסור באכילה, מותר בטלטול, כיון דמותר לישראל אחר. וכן פסק השו"ע.<sup>47</sup>

**הבא מחוץ לתחום, האם נאסר בכדי שיעשו:** דעת רי"ף, תרומה, סמ"ג, רמב"ן, ורשב"א, דכל שאסור ביומו, צריך להמתין בערב בכדי שיעשו. ודעת תוספות, ריב"א, רז"ה, רא"ה, ורא"ש, שכשבא מחוץ לתחום, מותר מיד. ורק באיסור דאורייתא, כיש מאותו המין במחובר, בעינן בכדי שיעשו. והשו"ע, בהלכות שבת סתם כרי"ף, ובשם יש אומרים כרא"ש, ובהלכות יום טוב סתם שצריך בכדי שיעשו.<sup>48</sup>

### שולחן ערוך

(אורח חיים, הלכות יום טוב, סימן תקטו)

א. גוי שֶהֵבִיא דוֹרוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם טוֹב, אִם יֵשׁ מִמֵּינוּ בְּמַחְבֵּר אוֹ שֶׁמְחַסֵּר צִדָּה, אֶסוּר אֶף לְמִי שֶׁלֹּא הוֹבֵא בְּשִׁבְלֵוֹ לְאָכְלוֹ בּוֹ בְּיוֹם, וְאֶפְלוּ עֵבֶר וְנָתַן לְפִיו וּלְעֶסוֹ אֶסוּר לְבָלְעוֹ (ר"ש בְּפֵרוּשׁ הַמְּשֻׁנָּה בַּפ"ח דְּתְרוּמוֹת); וְאֶפְלוּ לְטַלְטְלוֹ, אֶסוּר. וְלַעֲרֹב, מְתָרִים בְּכַדֵּי שְׂעֵשׂוֹ. וּבְשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלִיּוֹת, אִם הוֹבֵא בְּיוֹם רִאשׁוֹן מִתָּר מִיָּד בְּלִיל יוֹם טוֹב שְׁנֵי בְּכַדֵּי שְׂעֵשׂוֹ. **הגה:** וְיֵשׁ מְחַמְרִין לְאֶסְרוֹ עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב שְׁנֵי (טוֹר בְּשֵׁם ר"ת וְרֵא"ש וְסַמ"ג), וְנוֹהֲגִין לְהַחְמִיר אִם אֵינּוּ לְצַרְךָ יוֹם טוֹב לְצַרְךָ אוֹרְחִים וּבִכְהֵאֵי גוֹנָא, דְּאֵזַז נוֹהֲגִין לְהַקְלֵל לְאַחֲרִים שֶׁלֹּא הוֹבֵא בְּשִׁבְלֵן (תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִימָן ע"ח).

וְכֵן אִם הוֹבֵא בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי, צָרִיךְ לְהַמְתִּין בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב בְּכַדֵּי שְׂעֵשׂוֹ; אֲבָל בְּשָׁנֵי יָמִים שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה אוֹ בְּיוֹם טוֹב הַסְּמוּךְ לַשַּׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנָיו בֵּין מִלְּאַחֲרָיו, אִם הוֹבֵא בְּרִאשׁוֹן צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב וְשַׁבָּת בְּכַדֵּי שְׂעֵשׂוֹ, וְשַׁעוֹר כְּדֵי שְׂעֵשׂוֹ הֵינּוּ כְּדֵי שְׂיַלַּךְ הַגּוֹי לְמָקוֹם שֶׁלֵּקֵט וְיִגְמַר הַמְּלֵאכָה וְיַחְזֹר לְכָאוּ; וְאִם נִסְתַּפֵּק לוֹ מֵהֵיכָן הַבֵּיאָן, שַׁעוֹרָן כְּדֵי שְׂיָבֹאוּ מִחוּץ לְתַחוּם.

ב. אֶפְלוּ תִלְשָׁן הַגּוֹי אוֹ צָדָן לְעֶצְמוֹ, אוֹ נָפַל מִן הָאֵילָן מִעֶצְמוֹ, אוֹ נִצּוֹד מִעֶצְמוֹ, אֶסוּר לְאָכְלוֹ בּוֹ בְּיוֹם וּלְטַלְטְלוֹ, אֶף לְמִי שֶׁלֹּא הוֹבֵאוּ בְּשִׁבְלֵוֹ; אֲבָל לַעֲרֹב, מְתָרִין מִיָּד בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב אֶף לְמִי שֶׁהוֹבֵאוּ בְּשִׁבְלֵוֹ.

ג. אֶפְלוּ אִם הוּא סֶפֶק אִם נִלְקָטוֹ אוֹ נִצּוֹדוֹ הַיּוֹם, אֶסוּרִים; אֲבָל אִם נִכַּר בָּהֶם שֶׁלֹּא נִלְקָטוֹ וְשֶׁלֹּא נִצּוֹדוֹ הַיּוֹם, מְתָר לְמִי שֶׁלֹּא הוֹבֵאוּ בְּשִׁבְלֵוֹ; וְאִם לֹא בָּאוּ מִחוּץ לְתַחוּם, מְתָר אֶף לְמִי שֶׁהוֹבֵאוּ בְּשִׁבְלֵוֹ. **הגה:** גּוֹי מְסִיחַ לְפִי תִּמּוֹ שֶׁלֹּא נִלְקָט הַיּוֹם אוֹ נִצּוֹד הַיּוֹם, נֶאֱמָן (וְעֵיין לְעֵיל סִי' תַק"ג ס"ו).

<sup>46</sup> אור"ח תקטו, א. והרמ"א שפסק לעיל כרבינו תם, כתב במשנ"ב (ס"ק ט) שיש אומרים אומרים דיש גם קולא לדעה זו, דלדידהו אינו אסור כל יום שני אלא לאותו ישראל שהובא בשבילו (כדעת הרא"ש). מקורות: סיעה א' - רש"י (ביצה כ"ה א', ד"ה חוץ). רמב"ם (הל' שבת ו,ב). רמב"ן (מלחמות, יג ב ברי"ף, וכתב שכן דעת "כל הראשונים"). תוספות (שבת קכ"ב א', ד"ה ואם בשבילי; ביצה כ"ה א', ד"ה הבא). רא"ש (שבת, פרק כל כתבי, ס' יב, שם מתבררת דעתו להלכה; ביצה ס' ב). מרדכי (סוף פ"ג דעירובין, ס' תצא; "אבל כשהנכרי הביאם בשביל ישראל יש בו שני דינים אחרים" וכו'). רי"ד (פסקים, שבת, כל כתבי, קכ"ב א', ד"ה נכרי שהדליק). ריא"ז (שבת, כל כתבי). עיטור (עשרת הדברות, הלכות יום טוב). סיעה ב' - ראב"ן (ס' שסד). ראב"ד ורז"ה (המאוד הקטן, יג א ברי"ף, ד"ה והא; והראב"ד ב'כתוב שם' הסכים והביא ראיה מתוספתא סוף מסכת שבת). והובאו הדעות ברשב"א (עבוה"ק, בית נתיבות, הכו, עמ' שלו; ח' ביצה כ"ד ב', ד"ה הא דאמרין; ח' שבת קנ"א א', ד"ה והא דאמר).

<sup>47</sup> אור"ח תקטו, סעיפים א,ה. מקורות: רא"ש (ס' ב).

<sup>48</sup> אור"ח שכה, ח. אור"ח תקטו,ה. וכתב המשנ"ב (שכה, ס"ק מב) בשם אחרונים, דלדינא יש להחמיר כסברא ראשונה, וכל שכן בתחומין דיי"ב מיל דיש אומרים דהוא דאורייתא.



## הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

ה. דָּבָר שֶׁאֵין בְּמִינוֹ בְּמַחְבֵּר וְאֵינוֹ מַחְסֵר צִדָּה, אִם בָּא מִתּוֹךְ הַתְּחוּם מִתֵּר לְפָל; וְאִם בָּאוּ מִחוּץ לַתְּחוּם, אָסוּר לְאָכְלוֹ לְמִי שֶׁהוּבָאוּ בְּשִׁבְלוֹ וְלִכְל בְּנֵי בֵּיתוֹ, אֲבָל מִתֵּר לְטַלְטֵל בְּתוֹךְ ד' אַמּוֹת אוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר מִקְּפַת חוּמָּה אוֹ מִבְּצָר שֶׁיִּדְוַע שֶׁהִקְףָּ לְדִירָה; וְאַחֲרַיִם מִתְּרִים אִף לְאָכְלָם. וְלַעֲרֵב (יּוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן) צָרִיךְ לְהִמָּתֵן מִי שֶׁהוּבָאוּ בְּשִׁבְלוֹ, בְּכַדֵּי שֶׁיַּעֲשֶׂה. **הגה:** וּמִתְרִין אַחַר כֶּךָ אֶפְלוּ לְדִידָן שְׁנוֹהֲגִין לְהַחֲמִיר בְּשָׂר דְּבָרִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

(אורח חיים, הלכות שבת, סי' שכה)

- ו. אִם לִקְט (גוי) וְצָד בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, אוֹ בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְגוֹי, צָרִיךְ לְהִמָּתֵן לַעֲרֵב בְּכַדֵּי שֶׁיַּעֲשֶׂה.
- ח. דָּבָר שֶׁאֵין בוֹ חֲשֵׁשׁ צִדָּה וּמַחְבֵּר, אֲלֵא שֶׁהוּבָא מִחוּץ לַתְּחוּם, אִם הִבִּיאוּ הַגּוֹי לַעֲצָמוֹ, מִתֵּר אֶפְלוּ בוֹ בַּיּוֹם; וְאִם הִבִּיאוּ בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, מִתֵּר לְטַלְטֵל אֶפְלוּ מִי שֶׁהוּבָא בְּשִׁבְלוֹ; אֲבָל לְאָכְל, אָסוּר בוֹ בַּיּוֹם לְמִי שֶׁהוּבָא בְּשִׁבְלוֹ, וְלַעֲרֵב בְּכַדֵּי שֶׁיַּעֲשֶׂה. **הגה:** וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דָּאֵין הַלְּיָלָה עוֹלָה מִן הַחֲשֵׁבוֹן, רַק צָרִיךְ לְהִמָּתֵן בַּיּוֹם רֵאשׁוֹן בְּכַדֵּי שֶׁיַּעֲשֶׂה (סמ"ג וּמְרַדְכֵי סוֹף פֶּרֶק כ"ט); וְלַאֲחֵרִים, מִתֵּר בוֹ בַּיּוֹם. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּלְמִי שֶׁהוּבָא בְּשִׁבְלוֹ מִתֵּר לַעֲרֵב מִיָּד...